

Lathund för besiktning och provtagning av fälld björn 2026

BESKRIVNING GÄLLER FÖR LICENSJAKT SAMT SKYDDSJAKT I DE FALL DÄR HELKROPP EJ SKICKAS TILL SVA

När björnar fålls under licensjakt eller skyddsjakt där djuret får behållas av markägare eller jakträttshavare utförs undersökningar, provtagning och märkning av länsstyrelsens personal. Prover och data skickas sedan till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) samt Naturhistoriska riksmuseet (NRM).

Nyheter från och med 2026

- Färre antal prover vid utökad provtagning
  - DNA-prov tas på filterpapper (inte muskelprov)
  - Färre kroppsmått att mäta, svans/bäcken och öronlängd mäts inte
-

BLANKETTER

Obs! Ingen blankett ska skickas med proverna.

Därför måste **RovbaseID** anges på alla prover och angivna platser!

Lägg in rätt blankett i Rovbase: Endast Blankett 1, sidan B.

Blanketterna ska fyllas i av länsstyrelsens besiktningsperson. Förbered inför jakten med att skriva ut blanketter och fyll i RovbaseID (M-nummer). Besiktningspersonen tar ut RovbaseID från Rovbase med funktionen Förhandsregistrering. Se fliken *Döda rovdjur > Förhandsregistrering* i Rovbase. Bara den som tagit ut ett RovbaseID på förhand kan färdigställa posten i Rovbase. Om djuret istället registreras direkt i Rovbase under pågående besiktning, använd det RovbaseID som skapas när du sparar.

Blankett 1 – BESIKTNING OCH REGISTRERING AV ROVDJUR

Sida A kan även fyllas i via RovbaseAppen eller direkt i Rovbase.

Sida B består av uppgifter som inte kan registreras i RovbaseAppen eller Rovbase.

ENDAST sida B bifogas i Rovbase!

Blankett 2 – INTYG OM ROVDJUR FÄLLT VID JAKT

Blanketten ska **INTE** bifogas i Rovbase utan lämnas till skytten.

MÅTT OCH VIKT

- Samtliga björnar ska vägas och mätas.
- Vikt ska i första hand tas på **helkropp**, dvs inkl. alla inre organ, päls, kranie mm.
  - Om detta inte är möjligt: ange vad som vägts in i **blankett 1 och 2**.
- Mätning ska ske på **oflådd** kropp.

Mått av svans/bäcken och öronlängd finns med i Blankett 1 sida B men behöver inte tas.

- 1. Totallängd** - Mät **raka linjen** från nosspets till och med sista svanskotans ben (pälshår på svansspets mäts inte) på utsträckt björn som ligger på rygg (följ **inte** kroppsconturen).
- 2. Bakben** - Avstånd från ”häl” till främsta tådynans framkant.

ÅLDERSKATEGORI

Bedömning av ålderskategori i fält baserar sig primärt på björnens vikt. Korrekt ålder erhålls senare vid analys av tandroten. För att särskilja årsunge från fjolårsunge kan man även ta hjälp av tändernas utseende, särskilt storleken på hörntänderna samt antalet kindtänder. Se mer information i separat dokument – **Årsunge eller fjolårsunge?Handledning för besiktningspersoner vid åldersbestämning av björningar.**

Ålderskategori	Vikt och tänder
Årsunge	<50 kg, små hörntänder, två kindtänder
Ungdjur, ej reproduktiv alt. osäker	50–70 kg, permanenta hörntänder, tre kindtänder
Vuxen	>70 kg

PROVTAGNING

Det finns två olika varianter av provtagningar: **FÖRVALTNINGSPROVTAGNING** - respektive **UTÖKAD PROVTAGNING**. För dessa finns två olika typer av kit med provtagningsmaterial som inventeringsansvarig på respektive länsstyrelse beställer via blanketten **Beställning av provtagningskit till licensjakt** vilken skickas till SVA på mejladress rovdjur@sva.se

FÖRVALTNINGSPROVTAGNING – TAS PÅ SAMTLIGA BJÖRNAR!

Tand (till SVA)

OBS! Björnar som säkert bedöms som årsunge (vikt: <50 kg) behöver ingen tand tas på.

Provet ska vara en 1:a premolar från överkäken. Om det inte går eller tanden inte finns, ta motsvarande från underkäken. Skär in med tandmejseln i ligamentet mellan tand och käkben, lossa runt om lite i taget och försiktigt tills tanden lätt kan dras ut ur tandfickan med fingrarna, notera att tandroten är något bakåtböjd. **BRYT EJ!** Tandroten bryts lätt av vid felaktig belastning och åldersbestämning går då inte att utföra. Om tandroten bryts av, mejsla ut en ny tand. Lägg tanden i ett rör och märk upp med rätt etikett och djurets RovbaseID.

Hudremsa/referensprov (till SVA)

Skär loss en 1 x 5 cm hudbit med päls från kanten av flåsnittet i bukens mittlinje. Lägg i en liten ziplockpåse och märk upp med rätt etikett, och djurets RovbaseID.

Skicka/posta SVA-provpåsar med tand och referensprov så snart som möjligt, tack.

DNA-prov (till NRM)

- Ha rena handskar och verktyg för varje björn så provet inte kan kontamineras från annan björn
- Tryck filterpapperet mot en färsk snittyta i en muskel så det blir ordentligt genomfuktat i ena änden, ca 2–3 cm. OBS! Det medföljer ett extra filterpapper i reserv
- Låt filterpapperet lufttorka (2–15 min), det ska bli **helt torrt** innan det packas
- Lägg det torra filterpapperet i den lilla ziplockpåsen
- Märk ziplockpåsen med RovbaseID (skriv tydligt). Viktigt att det blir rätt M-nummer!
- Lägg ziplockpåsen med filterpapperet i föradresserat svarskuvert till **NRM**
- Kuvertet kan förvaras i rumstemperatur tills det postas (men posta så snart som möjligt).

Instruktionsfilm finns här

<https://www.nrm.se/forskning/forskningsinfrastruktur/centrum-for-genetisk-identifiering-cgi/provtagning-av-edna-och-andra-biologiska-prover>

Eller scanna QR-koden:

Tips!

- För att det inte ska ta alltför lång tid för provet att torka så tänk på att hela filterpapperet inte behöver vara genomblött, det räcker att det blir fuktigt på ett fingeravtrycks storlek
- Jobba rent, undvik kontaminationsrisker, ta en björn i taget så att vävnad eller stänk från annat djur inte kan råka hamna på filterpapperet
- Var noga när du fyller i uppgifterna i Rovbase!
- Se till att vara helt säkra på kön. Om du inte är helt säker på djurets kön så anges **okänt kön** och eventuella omständigheter skrivs som kommentar. Ange även om könsbestämning är gjord av någon annan än dig själv.

Magsäcksinnehåll

Syftet är att identifiera eventuellt otillåtet åtelmateriell. Öppna magsäcken och identifiera vad björnen ätit. Vid misstanke om att maginnehållet består av otillåtet åtelmateriell ska detta fotodokumenteras och laddas upp i Rovbase. Eventuella fynd av otillåtet åtelmateriell hanteras av länsstyrelsen. Inga prover från maginnehållet behöver skickas in till SVA.

UTÖKAD PROVTAGNING

Tas på var 5:e fälld björnhona över 70 kg, samt alla projektmärkta björnar oavsett kön

Utöver ovan nämnda förvaltningsprover tas:

Reproduktionsorgan

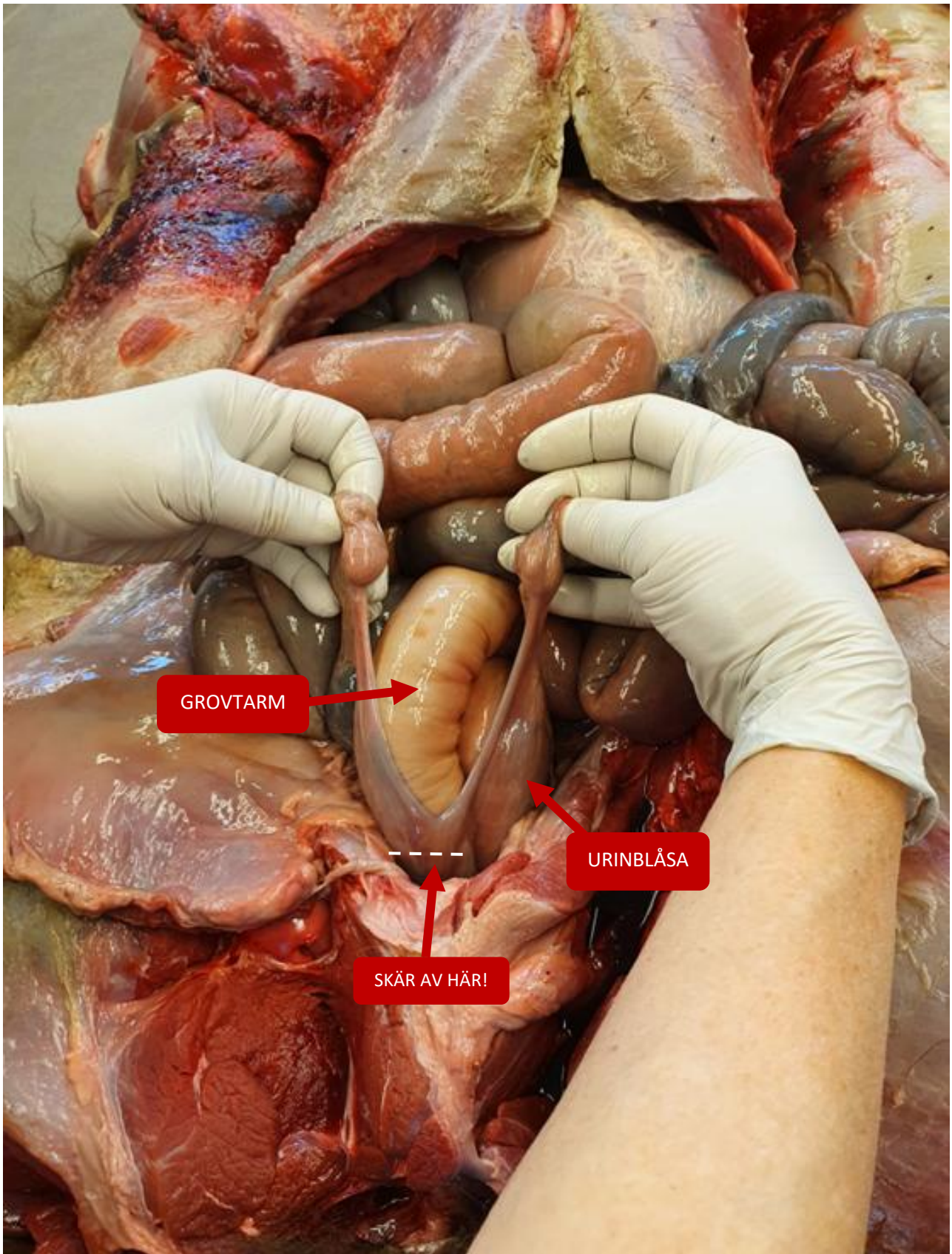
LIVMODER OCH ÄGGSTOCKAR

Dessa återfinns i buk- och bäckenhåla. När björnen ligger på rygg, täcks livmodern av tarmar och ligger mellan urinblåsa och grov- samt ändtarm. Skär av livmodern så långt in i bäckenhålan som möjligt så att hela livmodern kommer med. Var också noga med att få med båda äggstockarna (kan vara inbäddade i fett). Är du osäker på var livmodern är kan du föra in en trubbig pinne i vaginan för att lättare lokalisera den. Tjockleken på livmoderhornen är maximalt 1,5 cm. Lägg i en liten ziplockpåse och märk upp med rätt etikett och djurets RovbaseID. **Se bild på nästa sida.**

TESTIKLAR

OBS! Gäller **endast projektmärkta hanar.**

Skär av båda testiklarna och lägg i en liten ziplockpåse, märk upp med etikett och RovbaseID.

Bild: Fotot visar den Y-formade livmodern med dess två livmoderhorn och två äggstockar (rundade strukturer vid fingrarna på bilden).

TARMPARASITER

Klipp upp hela tarmen och notera förekomst av parasiter, under **Parasiter, i blankett 1, sida B**. Skriv vilken typ av tarmparasit som påträffats. Vanligast förekommer spolmask (liknar vita daggmaskar) och ibland bandmask (långa tillplattade och tvärsegmenterade).

HUDPARASITER

Notera eventuell förekomst av pälsloss (ofta ses avskavd päls på hals och bringa pga. klåda) eller andra hudparasiter under **Parasiter i blankett 1, sida B**. Lägg eventuella parasitfynd i ett rör och märk upp med rätt etikett och RovbaseID.

Packa och skicka utökad provtagning till SVA

- **Prover** läggs var för sig i **ziplockpåse** som försluts väl, märks med rätt etikett och M-nummer.
- Alla ziplockpåsar med prover (utom referensprov och DNA-filterpapper) läggs i en **samlingsplastpåse** som också märks utanpå med RovbaseID. Tryck ut ev. extra luft ur påsen, förslut väl
- Samlingspåsen rullas sedan in i den stora **absorberande duken**
- Hela rullen med prover läggs sedan i SVA:s stora vadderade **svarskuvert**
- **OBS! Skriv även RovbaseID utanpå SVA-kuvertet!**
- **Referensprov** (hudremsan) i ett eget separat vadderat SVA-svarskuvert
- **Filterpappersprov för DNA** i ett eget separat NRM-svarskuvert (bubbelkuvert)
- **Posta**, skicka iväg proverna så snart som möjligt!
- TACK!

VIKTIGT

- Frys proverna så snart som möjligt om de ej skickas direkt
- Viktigt att RovbaseID anges på blanketter och prover enligt beskrivning och att rätt blankett bifogas i Rovbase. Det sparar tid för SVA, NRM och SJV!
- **Referens- och filterpapperprovet** skickas i separat kuvert!
- Håll kuverten rena. Posten vill inte hantera blodiga försändelser

MÄRKNING AV SKINN OCH KRANIE, inkl. CITES-intyg

Märkning av skinn och kranium

- Alla skinn och kranier som ska behållas av privatperson ska ID-chipmärkas
- ID-chip erhålls av Viltskadecenter
- Skinnet märks vid besiktningen av länsstyrelsens besiktningsperson
- ID-chipnumret noteras i båda blanketterna och skrivs in i Rovbase i fälten *Chipnummer* och *Placering* (inte i Kommentarsfältet)
- ID-chip för märkning av kranium överlämnas till kraniets ägare för märkning efter preparering.

CITES-intyg

- Den som vill sälja slaktkropp, skinn, kranium eller någon annan del av björnen behöver ansöka om CITES-intyg från Jordbruksverket. Detta görs via Jordbruksverkets webbplats (alternativt via epost eller brev)
- När intyget söks ska **blankett 2 – Intyg om rovdjur fällt vid jakt** bifogas ansökan
- Kroppen kan lämnas till slakteri, men försäljning får inte ske innan intyget är utfärdat
- CITES-intyg ska även sökas vid export av jakttroféer utanför EU.

Mer information finns på Jordbruksverkets [webbplats](#) samt i [lathund för CITES-ansökan](#)

PÅSKJUTEN, EJ FÄLLD BJÖRN

- Eftersök dokumenteras på Blankett 3 PÅSKJUTET ROVDJUR - PLATSUNDERSÖKNING OCH EFTERSÖK
- Om DNA-material går att samla in vid eftersök, lägg provet i en egen påse, märk påsen med streckkod (SEP-nummer)
- Skicka provet till NRM
- Registrera DNA-provet i Rovbase och skriv i kommentarsfältet att DNA-prov är taget.